

Дзітмарцін і Мастацтва

Год выдання 26-ы
№ 102 (2256)
26 снежня 1967 г.
Аўтарка
Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

КВІТНЕЙ, СЯСТРА-ЎКРАІНА!

ЮБІЛЕЙНЫЯ УРАЧЫСТАСЦІ У КІЕВЕ

На Украінскай зямлі — вялікае свята. Урачыста і радасна адзначылі прапаўняе рэспублікі 50-годдзе ўстаўлення Саветскай улады на Украіне і ўтварэння Украінскай Саветскай Сацыялістычнай Рэспублікі.

23 снежня ў Мінскай Палацы культуры Жэна на Украіне паслядніце прысвечанае славянскаму юбілею сабраліся тыя, хто прайшоў разам з рэспублікай павячэй шлях барацьбы і перамог — удзельнікі грамадзянскай вайны, ударнікі першых пяцігодкаў, героі Айчынскай вайны, тыя, хто аднаўляў заводы, гарады і вёскі, хто развівае навуку і культуру, хто сёння памнажае народнае багацце.

Пад бурныя апладысмэнты месцы ў прэзідыуме занялі таварышы Л. І. Брэнжэў, Г. І. Ворунаў, П. Я. Шалест, В. В. Грышын, П. М. Машараў, В. П. Мжаванадзе, Ш. Р. Радыдаў, В. В. Шарыцін, кіраўнікі партыйных і саветскіх арганізацый Украіны, Кіева і вобласці, знатныя людзі рэспублікі, кіраўнікі прыбыўлых на Украіну дэлегацый саюзных рэспублік і гарадоў-герояў.

З дакладам «50 гадоў Украінскай Саветскай Сацыялістычнай Рэспубліцы» выступіў член Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КП Украіны П. Я. Шалест.

Ён расказаў пра слаўны шлях, які прайшоў за 50 год украінскаму народу, пра вялікія змаганні рэспублікі, пра будыні росквіту культуры, літаратуры і мастацтва УССР.

Ад імя ўдзельнікаў урачыстага пасяджэння, ЦК КП Украіны і Вярхоўнага Савета рэспублікі таварыш П. Я. Шалест адзначыў дзейнасць Цэнтральнага Камітэта КПСС, Вярхоўнага Савета ССР, Савета Міністраў ССР, што камуністы, усе прапаўняе Украіны заўсёды будучы верныя сваяму народу Вялікага Кастрычніка, ідэя камунізму.

Цэлаа сусветны ўдзельнікам пасяджэння, з прамовай выступіў Генеральны сакратар ЦК КПСС Л. І. Брэнжэў.

Прамовай падкрэсліў, што ў дзень слаўнага юбілею камуністам рэспублікі, украінскаму народу ёсць аб чым расказаць, ёсць чым ганарыцца. За пяцьдзесят гадоў вытворчасці валавай прадукцыі прамысловасці рэспублікі павялічылася ў 48 разоў, прадукцыі сельскай гаспадаркі — амаль у тры разы. Саветская Украіна дала свету выдатных вучоных, пісьменнікаў, артыстаў і музыкантаў.

Прамовай падкрэслівае, што поспехам Саветскай Украіны радуецца ўсё саветскае народ.

Бурнымі апладысмэнтамі прысутныя сустракаюць словы Л. І. Брэнжэва аб тым, што за вялікай ратны і прапаўняе палітыкі ўкраінскага народа Украінскай Саветскай Сацыялістычнай Рэспубліцы ўзнагароджанае Празвішчам Вярхоўнага Савета ССР ордэнам «Кастрычніцкай рэвалюцыі».

Пад авіяны залы таварыш Л. І. Брэнжэў уручае ордэн «Кастрычніцкай Рэвалюцыі».

З прытанымі да Украінскага народа звярнуўся кіраўнік дэлегацый брацкіх рэспублік і гарадоў-герояў, якія прыбылі на свята.

У канцы ўрачыстага пасяджэння яго ўдзельнікі прынялі прынятае пісьмо ў адрас ЦК КПСС, Празвішчам Вярхоўнага Савета ССР і Савета Міністраў ССР.

24 снежня ў Кіеве адбыўся ваенны парад і дэманстрацыя працоўных у гонар 50-гадовага юбілею Саветскай Украіны. Па ўсёй рэспубліцы прайшлі ўрачыстыя мітынгі і сходы працоўных.

Яны выліліся ў магучую дэманстрацыю непарушнай брацкай дружбы народаў Саветскага Саюза, любові і адданасці працоўных да Камуністычнай партыі і Саветскага ўрада.

Па матэрыялах ТАСС.

СВЯТА АРХІТЭКТАРАЎ

Надаўна ў Маскве адбыліся ўрачыстыя пасяджэнні, прысвечаныя 50-годдзю архітэктурнага таварыства УССР.

У ўрачыстасцях прынялі ўдзел дэлегацыі Масквы, Ленінграда, буйных гарадоў Расійскай Федэрацыі, а таксама дэлегацыі ўсіх саюзных рэспублік. Беларускую ССР прадставілі старшыня Дзяржаўнага рэспубліканскага арганізацыйна-методычнага інстытута прафесар А. Войнаў, старшыня праўлення Саюза архітэктаў БССР В. Алапаў і іншыя. Былі і госці з братніх сацыялістычных краін — Венгрыя, Польшча, Румынія, Чэхаславава, Югаславава, Манголія, Куба, а таксама госці з Францыі і Англіі.

З наротнай прамовай аб гісторыі архітэктурнага таварыства ў Расіі і ССР, заадач творчага саюза архітэктараў выступіў першы сакратар праўлення Саюза архітэктараў ССР, ацх-прэзідэнт міжнароднага саюза архітэктараў Г. Арлоў.

На пасяджэнні былі ўручаны прэміі і дыпломы пераможцам юбілейнага агляду лепшых архітэктурных збудаванняў, выкананых за апошнія пяць год.

Заахвальваючыя прэміі і дыпломы атрымалі аўтары прэнта Брэсцкага дынамавага камбіната — архітэктары І. Бойт, Л. Міцкевіч, Н. Шпільман і інжынер А. Злытарман, аўтары комплексу новых і гравячых будынкаў па вуліцы Табухуніа ў Мінску архітэктары Ю. Шпіт і Я. Семанюк.

НАБАТНАЙ МОВАЮ ПЛАКАТА

НАТАТКІ З УСЕСАЮЗНАЯ ВІСТАТКІ
У МАСКВЕ

Аляксандр КАМЕНСКІ,
кандыдат мастацтвазнаўства

ДНІ ПАЭТЫЧНЫХ СУСТРЭЧ

Апошнія дні года сталі ў Мінску днямі паэтычных сустрач. У мінулы суботы срод паўднёўнага Цэнтральнага мікрамікра сталеці асабліва шмат было аматараў рэдага паэтычнага слова. Тут іны маглі сустрацца з паэтам Міколам Арочкам, Алесем Бачылам, Нілам Гілевічам, Сяргеем Грахоўскім і Пліпам Пестракам, паслухаць іх вершы, атрымаць на памяць іх аўтографы.

А ў нядзелю, 24 снежня, ў вялікай зале Палаца культуры прафсаюзаў адбылося паэтычнае свята, прысвечанае 50-годдзю Саветскай Беларусі. На сустрач з чытанымі прышлі вялікая група паэтаў — Алес Багача, Георгій Бурашкін, Іосіф Васілевіч, Міхась Калачынскі, Еўдзія Лось, Міхасім

Лужанін, Сяргей Панізік, Пліп Пестрак, Анатоль Сербантовіч, Міхась Скрыпка, Браціслаў Спрычан, Віктар Шымук, Мікола Чарнушкі, Юлія Янішчык. Са сваімі гучалі вершы, якія чыталі і самі аўтары, і артыстка Беларускай народнай друкаўні Ганна Рыжыкова, а таксама песні на тэксты беларускіх паэтаў у выкананні заслужаных артыстаў рэспублікі Міхася Шуманскага і Валіа Юнечка.

У фазе Палаца працаваў ніжны кіёск. Тут можна было набыць кнігі беларускіх паэтаў і атрымаць аўтографы.

На адмыку, які зрабіў наві фотакрэспандыдэнт У. Крук у час паэтычнага свята ў Палацы культуры прафсаюзаў, Міхасім Лужанін і Пліп Пестрак срод чытачоў.

ВІНУЕМ З УЗНАГОРАДА!

За актыўны ўдзел у развіцці беларускага саветскага тэатральнага мастацтва і ў сувязі з шасцідзясяцігоддзем з дня нараджэння намінікі старшыні праўлення Беларускага тэатральнага таварыства Стальма Уладзіміра Мацеевіча ўзнагароджаны Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

За заслугі ў развіцці беларускага выяўленчага мастацтва і ў сувязі з шасцідзясяцігоддзем з дня нараджэння мастак Міхася Іванавіча Ісачанкі ўзнагароджаны Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

ПРЫСВЕЧАНЫ ЮБІЛЕЮ «ПОЛЫМЯ»

У мінулы пятніцу ў клубе Саюза пісьменнікаў Беларусі адбыўся ўрачысты вечар, прысвечаны 45-годдзю часопіса «Полымя». Уступным словам яго адрывіў народны пісьменнік БССР Кандрат Крапіва.

Пра саркалявагаў шлях часопіса гаварыў галоўны рэдактар «Полымя» Павел Кавалеў. У запаміналі аб першых сустрач з «Полымем», аб яго колішніх супрацоўніках выступілі на вечары былы рэдактар часопіса Пятрыч Броўка, былы сакратар «Полымя» Пятро Глебка, паст Мікола Хведаровіч. Юбіляра віталі адказны сакратар часопіса «Дружба народаў» А. Нікалаў, сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў БССР Іван Шамякін, рэдактар аддзела паэзіі часопіса «Нёман» Браціслаў Спрычан, адказны сакратар часопіса «Беларусь» Міхасім Досік, галоўны рэдактар «Воля» Уладзімір Корбан, старшыня Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў БССР па друку Р. Канаваляў, Аляксей Русеўкі, Мікола Аўрамчык.

ВУЛІЦА ЯГО ІМЯ...

Горад над Дзвіною... Ёсць тут вельмі дарагая архітэктурная вуліца, якая яшчэ нядаўна называлася Верхнядзвінскай. На ёй, у будынку клуба металістаў, паліа вывешчана Віцебска ад фашысцкіх захонікаў доўга працаваў Беларускі дзяржаўны драматычны тэатр імя Я. Коласа, на сцэне якога зачароваў глядачоў сваім шчоўным мастацтвам народны артыст Саветскага Саюза Аляксандр Канстанцінавіч Ільскі. Цяпер гэтая вуліца, якая неўзабаве стане адной з прыгажэйшых у горадзе, будзе назваць яго імя. Так пастанавіў гарвыканком Віцебска на хадзятцы віцязі. У тэатры адбыўся ў сувязі з гэтым мітынг, на якім коласавы зноў успомнілі творчы подзвіг незабытага беларускага актёра.

Новыя шыльды з'явіліся на новазбудаваных дэмахах — «Вуліца Ільскага».

БЕЛАРУСКАЯ КНІЖНАЯ ЛАТАРЭЯ

З мэтай прапаганды і шырокага распаўсюджвання срод несельніцтва палітычнай, тэхнічнай, сельскагаспадарчай і мастацкай літаратуры, фізіка-матэматычнай і іншай прадукцыі друку, прынята рашэнне аб выпуску ў нашай рэспубліцы пастаянна дзейючай кніжнай латарэі. Дзяржаўны камітэт Савета Міністраў БССР па друку зацвердзіў гэты ўмоў.

У першым выпуску латарэі будзе прапанавана 500 тыскі выйграшаў на суму 450 тысяч рублёў, што складае 90 працэнтаў кошту выпушчанага білету. Размер выйграшаў: 50 копеек, 1 рубель і 3 рублі.

У студзені наступнага года ва ўсе кніжныя магазіны і кіёскі паступяць два мільёны білету. Што можа выйграць удадальнік латарэйнага білету? Кнігі, брашуры, альбомы, навучальныя і наглядныя дапаможнікі, карціны, рэпрадукцыі, паштокі, калекцыяныя маркі, альбомы і інш. Дарчы, аб абсалютавае кніжнай латарэі. Тырыжыма на ёй не праводзяцца. У білетце, на які выпаў выйграш, укажан тэрмін яго атрымання. Удадальнік павінен перадаць білет застэжэццю толькі зварнуццю ў кніжны магазін, каб атрымаць выйграш. Шчасліўцу будзе нямаля. Каштуе латарэйны білет 25 копеек, кожны чацвёрты з іх выйгравае.

22 СНЕЖНЯ ў Мінску ў актавай зале бібліятэкі імя Горкага адбыўся II пленум Беларускага добраахвотнага таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры. У ім прынялі ўдзел вучоныя, архітэктары, прадстаўнікі абласных аддзяленняў Таварыства, дзеячы культуры і мастацтва.

З дакладам аб задачах па выкананню пастановаў ЦК КПБ і Савета Міністраў БССР «Аб стане і мерах паліпшынення аховы помнікаў гісторыі, мастацтва і архітэктурны ў Беларускай ССР» выступіў старшыня праўлення Цэнтральнага савета таварыства, намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР І. Клімаў. Ён падвёў некаторыя вынікі работ добраахвотнага Таварыства, адзначыў вялікае значэнне пастановаў ЦК КПБ і Савета Міністраў рэспублікі для разгортвання шырокай дзейнасці грамадскасці па выхаванню і прапагандзе выдатных рэліквій нашай гісторыі.

Таварыства было створана ледас. Вырашаны ўжо многія арганізацыйныя пытанні. Створаны пярвічныя арганізацыі ў калгасах, саўгасах, вышэйшых навуковых установах, школах, на прамысловых прадпрыемствах, будоўлях. Цяпер у рэспубліцы амаль тысяча пярвічых арганізацый, у радах якіх — каля 80 тысяч чалавек. Калектыўнымі членамі Таварыства сталі 828 прамысловых прадпрыемстваў, калгасаў, саўгасаў і будоўляў.

Далей дакладчык прыводзіў лічбы, якія характарызуюць развіцц аховы помнікаў гісторыі і культуры ў асобных абласцях Беларусі, адзначае лепшыя аддзяленні Таварыства (Брэсцкае, Гродзенскае абласныя, Бярозаўскае і Маладзечанскае раённыя), укрывае недахопы ў дзейнасці многіх арганізацый.

У некаторых раёнах заняццю арганізацыі, Асобныя раённыя і кіраўнічыя недастаткова ўважліва і работу мясцовых аддзяленняў Таварыства, неадзінадушнае клопатца пра стварэнне нязвіных арганізацый. Асабліва гэта датычыць Магілёўскай вобласці.

Прамовай спыняцца на п'ятніцкіх прапагандаў помнікаў гісторыі і культуры, называе прэзідыя Беларускай вучоных і членаў Таварыства, якія ачытна выступаюць на старонках газет і часопісаў. Аднак сёння, зазначае І. Клімаў, асветленне работ Таварыства ў рэспубліканскім друку носіць яшчэ неарганізаваны характар. Мала ў нас папулярнай літаратуры, кінафільмаў, паштовак, альбому, рэпрадукцый і сувенираў, рэдка наладжваюцца выстаўкі, перадачы па радыё і тэлебачанні, дзе знаходзілі б адлюстраванне выдатнасці нашага краю.

Неабходна ўжо ў наступным годзе выдаць рад лекцый-дакладаў, публікаваць у газетах і часопісах нашай рэспублікі. Неабходна часцей праводзіць вечары, прысвечаныя ахове і прапагандзе помнікаў гісторыі і культуры, арганізоўваць на прадпрыемствах, у калгасах і саўгасах выступленні і павадзаны вучоных, мясцовай інтэлігенцыі, наладжваць фота-або мастацкія выстаўкі. Дзяржаўна-навукова-папулярныя фільмы па помніках гісторыі і культуры рэспублікі, правесці кінафестываль, прысвечаны культурнай спадчыне нашага народа, прапагандаваць тэлевізійныя і бясплатныя традыцыйныя беларускага народа з кваліфікаванымі лекцыямі і дакладамі перад сеансамі.

Дакладчык наведваў, што цяпер у рэспубліцы на ўліку 4077 помнікаў. Шмат зроблена для таго, каб захаваць, рэстаўраваць іх. Аднак часам помнікі гнідуць з-за нашай неахайнасці. Палачні і Пінск гарвыканкомы паставілі на тэрыторыі архітэктурных помнікаў будыні без паліграфічных раскопак і навуковых даследаванняў, без дазволу ўрада. Кепска аберагаюцца помнікі гісторыі і культуры ў Магілёўскай вобласці. Некалкі гадоў назад па патрабаванню архітэктара Магілёва т. Семіянкі была разбурана ратуша, старадаўні будынак, які мае вялікую гістарычную і культурную каштоўнасць. Будынак пацярпеў у час вайны, яго ўзяліся рамантаваць, нават узялі рыштван-

ДАРАГАЯ СПАДЧЫНА

З ПЛЕНУМА БЕЛАРУСКАГА ДОБРААХВОТНАГА ТАВАРЫСТВА АХОВЫ ПМНІКАЎ ГІСТОРЫІ І КУЛЬТУРЫ

ні. А пасля ратушу развалілі — яна, маўляў, не ўпісваецца ў праект гарадской забудовы.

Яшчэ прыклад. Есць у Магілёва Мікалаўская царква, якая знаходзіцца пад дзяржаўнай аховай. Але яна разбураецца. Купал жалезам не абшылі, у будынак трапіла вада — у выніку загінуў каштоўнейшы роспіс на сценах царквы. Разбураецца і разны іканастас, які мае вялікую каштоўнасць. Поба з царквою — званіца ў якой восьмью абваліцца купал. Не зразумела, чаму пад ахову ўзялі толькі галоўную царкву без іншых пабудов — малой царквы і званіцы, размешчаных побач. З «благаслаўнага» архітэктара горада т. Семіянкі між вялікай і малой царквамі пачалі ўзводзіць трансфармацыйную будку. І толькі пасля энергічнага ўмяшання абласнога аддзялення Таварыства гэтая работа была спынена.

Магілёўскі райвыканком вырасьціў знесці Князькоўца царкву. З вялікай цяжкасцю магілёўскаму аддзяленню Таварыства ўдалося адстаць помнік. Па-варварску ставіцца на Магілёўшчыне і да помнікаў археалогіі. Есць нямаля выдатных, калі іх заварваюць калгасы і саўгасы, распавоюць школьнікі або тыя, хто спрабуе знайсці ў курганна «скарбы». У нездавальняючым стане і такі помнік археалогіі, як гарадзіца Зміёва. Будыні пабудавалі побач маст і сапсавалі асобныя курганы.

Тры гады назад быў узарваны цудоўны помнік архітэктурны — Благовешчанская царква ў Віцебску, якая быццам бы замінала планоўцы горада. А цяпер Віцебскі гарвыканком узяў пад ахову узарванны астатні царквы...

У Нясвіжы ўзарваны сабор пачатку XVII стагоддзя. У адным з касцёлаў у Гродна размясціўся склад антаўнаўпраўлення, а скульптурны і старажытныя іконы раскіданы. У дрэнным стане знаходзіцца драўляная скульптура музейнага значэння ў Дрысвіцкім касцёле на Віцебшчыне.

Абследаванні паказалі, што і многія іншыя помнікі гісторыі архітэктурны, мастацтва, археалогіі і фізіка-матэматычнага характара Асабліва гэта датычыць помнікаў, размешчаных у сельскіх мясцовасцях. Прабранаўскае царква ў Заслаўі, былая царква ў Стрыжыне, будынак краснаго тыпу ў Выхаве, былі расцэплены і Меціслаў і іншыя разбураюцца. У Гомелі ёсць капіла з усупальнятай князя Паскевіча. Гэта збудаванне з багатым аддзеленнем пацярпела не столькі ад часу, колькі ад раўнадушша і небдаблесці.

Асабліва пільнай увагі, гаворыць дакладчык, заслугоўваюць помнікі старажытнасці ў Полацку. Палачане, жартуючы, кажуць: «У нас куды ні ступіш, абавязкова трапіш у які-небудзь век». На беразе Дзвіны, пры ўпадзенні яе ў Вялікую, размешчаны адзін з унікальных архітэктурных помнікаў доўгай старажытнасці — Сафііны сабор. Гэты унікальны помнік, па сутнасці, нікім не ахоўваецца. Неабходна тэрмінова ставіць пытанне аб яго рэстаўрацыі.

У Полацку ёсць і яшчэ многа гістарычных помнікаў — вал Вялікага Грознага, будынак былой школы, дзе выкладаў відны філосаф-пісьменнік Сімеон Полацкі, домік Пятра І. Аднак усё гэтыя помнікі да гэтага часу не ўзяты пад ахову.

Неабодарумленасць некаторых кіраўнічых, іх няведанне гісторыі і культуры сваёй краю прыводзяць часта да разбурання каштоўнейшых гістарычных помнікаў. Так, цалкам знішчана гарадзіца ў вёсцы Зарчана Віцебскай вобласці ў час будаўнічых работ. У Полацкім раёне таксама знішчаны зямлі невымушчаны гарадзішчы ў гарадскім пасёлку Езяршыца. Ля вёскі Казінова Прыднікоўскага гістарычнага і культурнага памятніку, якое адносіцца да VII — VIII стст. (помнік рэспубліканскага значэння). Ля вёскі Кост-

рыцы Лепельскага раёна бульдозерам было знесена два курганы. А катя Кудычэў Ушачкага раёна з 15 кургану знішчана 11.

У Мінску і іншых гарадах і вёсках ёсць многа грамадзянскіх збудаванняў, на якіх устаноўлены мемарыяльныя знакі. Аднак арандатары, рамантучыя будыні, забываюць пра гэтыя знакі, а іны раз і прыводзяць будыні ў нягоднасць.

Такіх адносін да помнікаў, гаворыць І. Клімаў, можна было б пазбегнуць, калі б Дзяржаў буд БССР і Міністэрства культуры рэспублікі сур'ёзна займаліся іх аховай.

Асаблівай нашай увагі патрабуюць помнікі ваенскай славы. У сувязі з падрыхтоўкай да 50-годдзя Вялікага Кастрычніка ў рэспубліцы зроблена шмат па ўвекавачанню подзвігаў войнаў Саветскай Арміі і партызан, якія загінулі ў гады вайны, а таксама па паліпшыненню аховы помнікаў рэвалюцыйнай і працоўнай славы. Работу па вывучэнню, паліпшыненню аховы і прапагандзе помнікаў ваенскай і працоўнай славы неабходна прадоўжыць. Каб пасляхова вырашыць гэтую задачу, неабходна прыцягнуць грамадскасць, асабліва інтэлігенцыю, моладзь і школьнікаў, да вывучэння і добраахвотнага абслугоўвання і абароны і брацкіх магіл. Да арганізацыі шырокай ваенна-патрыятычнай прапаганды.

Неабходна адзначыць, гаворыць дакладчык, што вельмі мурдына вырашанае пытанне аб складанні і ўнясенні для зацверджання ў Савета Міністраў БССР спісу помнікаў гісторыі, мастацтва і архітэктурны. Навукова-метадзінны савет па п'ятніцкіх аховы помнікаў гісторыі і культуры, створаны пры АН БССР на чале з Нандрапам Крапівай, апошні год гэтым пытаннем, па сутнасці, амаль не займаецца. Дні і Міністэрства культуры БССР са сваім вялікім апаратам работнікаў музеяў і інспектараў па ахове помнікаў не падтрымвала канкрэтных прапаноў.

Помнікі культуры і архітэктурны Беларусі выклікаюць вялікую цікавасць у турыстаў, скажу ў заключэнне прамоўца, і саветскай і партыйнага органы, члены Таварыства павінны прыняць актыўны ўдзел у падрыхтоўцы да паказу помнікаў, арганізаваць добрыя паездкі да іх, наладзіць продаж сувенираў, стварыць усё ўмоў для добрага абслугоўвання і адпачынку турыстаў. Грамадскасць ініцыятыва па ахове помнікаў гісторыі і культуры неабходна ператрыць у сваяту традыцыю.

Пасля даклада разгартуліся спрэчкі, у якіх прынялі ўдзел прадстаўнікі абласных і раённых аддзяленняў Таварыства В. Булай, А. Несцярынка, В. Пярэшычана, П. Трухан, К. Пятрыч, доктар архітэктурны У. Чантурыя, народны пісьменнік БССР К. Крапіва, адказны сакратар выдавецтва «Беларускай Саветскай Энцыклапедыі» А. Пятрычак, намеснік старшыні праўлення Цэнтральнага савета таварыства Ф. Барысевіч.

Пленум прыняў пастанову, у якой вызначыў канкрэтыя задачы Беларускага добраахвотнага таварыства па выхаванню і прапагандзе ЦК КПБ і Савета Міністраў БССР «Аб стане і мерах паліпшынення аховы помнікаў гісторыі, мастацтва і архітэктурны ў Беларускай ССР».

Вышытае дзіцячае адзенне, мяночыя плаці і масцюмы, мужчынскія сарочкі, абрусы, ружнікі і многія іншыя вырабы з Ільну і Шоку, зробленыя ўмелцамі Баўрышнянскага мастацкага вільні палітма.

Новыя цікавыя маралі адзення распрацаваны мастакам-дэкаратарам Л. Белава, якую вы бачыце на гэтым здымку.

(АДН).

Фота Л. ПЛАКОВІЧА.

ДРУГОЕ НАРАДЖЭННЕ ПАЭМЫ

Аматары пазілі добра ведаюць паэму Арыадны Куляшова «Песня аб слаўным паходзе», што прысвечана гераічным падзеям грамадзянскай вайны і людзям з чыстым сумленнем. Цяпер гэты твор набывае «другое нараджэнне» — на экранх тэлевізараў.

Опера па матывах паэмы напісаў заслужаны дзеяч мастацтваў БССР Генрых Вагнер (лібрэта Я. Шабана). Новы спектакль (яго паставілі заслужаны дзеяч мастацтваў БССР Віктар Карпінаў і рэжысёр Яўген Шабан) зняты на кінастужку Беларускай тэлебачання.

На здымку — кадры з оперы «Ранак». На першым плане — артыст Ірына Шыноўна ў ролі Арыны і заслужаны артыст БССР Арыадна Саўчанка ў ролі Адама.

Фота Г. ВІТКОЎСКАГА.

МУЖНАСЦЬ ДУХУ

Вобразнае супрацьстаўленне вайны і міру, добра і зла, смерці і жыцця заўсёды гучыць актуальна. І з гэтай пункту гледжання творы, што выконваліся на чарговым канцэрце ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі — Восемь сімфоніяў Д. Шостаковіча і сімфонія-араторыя Беларускага кампазітара А. Янчанкі «Геронка» — беспасрэчна надзейныя.

Восемь сімфоніяў да мінора была створана Д. Шостаковічам у першай палове 1943 года. Яна складаецца з чатырох частак, у гэтых частках была аб'явіліся фармілістычныя творы і амаль на дзесяць гадоў знікла з рэпертуару сімфонічных аркестраў. Толькі ў 1957 годзе яна пачынае выконвацца зноў. І таму, напісаная амаль чвэрты стагоддзе назад, сімфонія да гэтага часу застаецца малавядомай масаваму слухачу.

Да твораў Д. Шостаковіча дырыжор В. Катаеў звяртаецца не ўпершыню. Мінчане памятаюць першы выкананні аркестрам Трынаццатой сімфоніі, сімфонічнай паэмы «Панарэя», сімфонію «Вясна» і некаторыя іншыя творы. І на гэты раз дырыжорам узяліся да нешчыльнай маральна-эстэтычнай пафасу, уласцівай музыцы выдатнага савецкага кампазітара. Разам з тым у выкананні былі і хібы. Можна спадзявацца, напрыклад, на тэмпавую няроўнасць другой часткі, ад чаго гучанне часам становілася запінальным, парушаўся ансамбль. Не было дакладнасці ў асцынальных фразох струнных і аркестраў дэдукацыі ў трэцяй частцы, неапраўдана грубы і рэзкі быў пераход да рэспірацыі, яна нібы адсялася ад тэмпавага раздзялення. Пра гэтыя контрасты частак сімфоніі (напрыклад, на тое, што апошнія тры выконваюцца без перапынку), яна павіна была прагучаць як «адзінае ціснае імгненне музыкі гіганцкага дыхання» (Б. Асаф'ев). На жаль, недастаткова мэтадычнае выкананне пазбавіла твор уласцівага яму адзіства.

Сімфонія-араторыя А. Янчанкі «Геронка», ўпершыню выкананая на канцэрце, напісаная на тэксты Ю. Фучыка, П. Элюара і Т. Карповіча. Алега Янчанку па праву можна аднесці да найбольш пладавітых маладых прафесійных беларускіх музыкантаў. Яго шматгранная творчая дзейнасць як у галіне кампазіцыі, так і на выкананні ніве заваявала прызнанне шырокай аўдыторыі. Своеасабліва перасасноўваючы ўзлымы розных кампазітараў сучаснасці, — ад Шостаковіча да Вебера, — Янчанка імкнецца знайсці ўласную музычную мову.

Новы твор кампазітара ўважвае адну з трагічных старонкаў барацьбы з фашызмам. Аб'явіліся філасофская тэатраўтрадыцыйная тэма жыцця і смерці атрымала ў сімфоніі выключна грамадзянскае гучанне. Тое, што ніхкі складаецца з частак частак, якія ўважваюць сінтэзу двух жанраў — сімфоніі і араторыі — абумовіла і своеасабліва кампазіцыйнае вырашэнне. Цэнтр сімфоніі — чатыры часткі: Раніца, Поўдзень, Вечар і Ноч, якія, акаймаваны

Ю. КУДРАШОЎ.

СПРАВЫ КІНАФІКАТАРАЎ

Некалькі гадоў назад кінафікатары Ашмянскага раёна пачалі пераабстаўляць сельскія і гарадскія кінастанцыі на шырокі экран. Гэта работа паспяхова ідзе і зараз. У юбілейны год сельскія кінастанцыі папоўніліся яшчэ

ляццю ўстаноўкамі. Цяпер шырокай сеткай кінастанцый абстаўляюцца і на іх кінастанцыях — гэта павіна стацыйнаму раёна. Па-новаму працуюць зараз перадавыя кінастанцыі ў сельскай мясціне па графіках, складзеных праўленнем арцэлі. Гэта да ўзросту выгаду: абслугоўваюцца больш населеныя пункты, спаружваюцца прасторы перасоўвацца адсутнасці паміжання і сродкаў транспарту.

Г. НЕУПАКОЎ.

Плошкі новага ў мастацтве ставяць перад жывымі складанымі праблемамі — уздзеянні на іх формы і зместу, плоскасці і перспектывы, выразнасці і выяўленчасці. З імі звязана самай непасрэдным чынам і праблема колеру. Яе выключнае значэнне для жывапісу заўсёды востра адчуваецца мастаком самай розных напрамкаў. Аб колеры вядуць дыскусіі і ў 20—30-я гады. І ў пасляваенны перыяд. Вострай праблема з'яўляецца і сёння.

Пра гэта сведчаць і артыкулы М. Заборана, М. Крукоўскага, Ю. Пучыніска, азначаныя ў «Партызанскіх мастацтвах» ў апошні час. На маю думку, Ю. Пучыніска, напэвак, найбольш радзіма мае нашым, гаварыць пра «скітысць» колерны асцэтызм» ледзь не ўсю сучаснага беларускага жывапісу. Прыгледзімся менш прадзурата і больш уважліва да твораў нашых майстроў, прыходзіць да іншых вывадаў. І ў гэтай сувязі мне хочацца разгледзець канкрэтныя творы і зрабіць канкрэтныя вывады.

З усёй разнастайнасці пытанняў, звязаных з праблемай колеру, канкрэтная — аднаведнасць колернага рашэння ўнутранаму зместу твора. Каларыт, які не памагае ўвасабленню ідэі мастака, — фальшывы. Пазбаўлены вільнай мастацкай праўды і чаларыт, які толькі даўгарае звышшае ў прыродзе. Важна, каб мастак, шукаючы жыццёвую праўду, шукаючы новыя сродкі і ўвасаблення, валоў улі і дагэту, якімі багатае рэальнае мастацтва, каб ён творча выкарыстаў накоплены папярэднікамі вопыт.

Як у фокусе, многія праблемы сённяшняга беларускага выяўленчага мастацтва, у тым ліку і праблема колеру, сканцэнтраваны ў творчасці М. Савіцкага. Імкнучыся высветліць разнастайнасць і высокіх грамадзянскіх характэрных уласцівасцей у творчым вываданні і рашэнні праблемы колеру, мы пачынаем разглядаць яго творы з пункту гледжання праблемы колеру. Канкрэтная — аднаведнасць колернага рашэння ўнутранаму зместу твора. Каларыт, які не памагае ўвасабленню ідэі мастака, — фальшывы. Пазбаўлены вільнай мастацкай праўды і чаларыт, які толькі даўгарае звышшае ў прыродзе. Важна, каб мастак, шукаючы жыццёвую праўду, шукаючы новыя сродкі і ўвасаблення, валоў улі і дагэту, якімі багатае рэальнае мастацтва, каб ён творча выкарыстаў накоплены папярэднікамі вопыт.

Калі глядзіць яго творы, міжволі параўноўваеш колер з музыкой. У колерных спалучэннях мастак аперуе мажорнымі і мінажорнымі сугучкамі, рытмікамі — плавнымі пераходамі і скачкамі. Колерныя плямы ў карцінах М. Савіцкага іншы раз, пераплітаюцца, утвараюць нешта нахлест кантрастаў: іншы раз колерныя плямы, акружаныя кантрастнай прыгуднасцю колерных плям, надаюць магутнае ўмяцэнне медных інструментаў у сімфонічных аркестры.

У нейкай меры ўсё гэта працяглася ўжо ў ранней рабоце М. Савіцкага «Песня». Яна напісаная яркімі мажорнымі фарбамі, якія пераважаюць залаціста-жэлітавымі і лямбавымі і перламутравымі тонамі. Значную аэмацыянальную нагрузку нясе колер і ў карціне «Гонар абавязку» на агульным фоне шэра-ліловых тонаў, якія складаюць аснову натарыстычна-палогічнага сцэна, напісанае чарным колерам з глыбокімі цёмнымі і палогічнымі адценнямі. Палогічна і чарнага стужкі надае карціне жалобнае гучанне.

Пасля гэтых карцін М. Савіцкі ўсё больш увагу ў арганізацыі мастацкага вобраза аддае колеру. На яго творчасць пачынае ўплываць старажытна-руская мастацтва з яго непаўторнай прыгажосцю, музычнай

УСМІШКІ МЕЛЬЯМЕНІ.

ЯКІЯ Ё ВАС ЛАМПАСЫ, ГЕНЕРАЛ?

Такое здарэнне даволі часта.

Аўтарытэты імкніся, прымаючы спектатлі, адзначыць матэрыялістычны характар іх работы, выказаць іх мастацкія і адукацыйныя ролі.

Што, здаецца, не засталося па-за ўвагай імкніся. Але... Адрываецца заслона. На сцэне — нуток горадзяноў, мурды адзін за адным уваходзяць людзі ў паліто. Распаўнаюцца, абмятоўваюцца вонікам снег і валіны, і, хто болей, хто смела, уваходзіць у мажорныя дэзеры. Паварт сцэны і перад імі намі нарада ў дырэктара завода. На стале папі і паперы, чарніцы прыбор, некалькі тэлефонаў, перадавыя каландары. Дырэктар, пакаляўшы тубоку на рымак, нешта запісвае ў наладнара.

Давайце спынім на гэтым увагу. Паглядзім, які адзіны каландар. Роўна напалава. Значыць, дзесяці на спрэжэнне года, відаць, чэрвёнае або ліпеня. Але чаму ж тады людзі ў прыёмным пакоі здымаюць паліто з футравымі каў-

пастынасцю ліні. Ужываннем колеру, як своеасаблівай метафары.

Апроч старажытнарускіх майстроў, у наш эраку М. Савіцкага апынуліся ў мастацкіх Арыадны і К. Пітроў-Водкі, І. З. Серабрава, і Х. Ароска, і Д. Сінебра, і Д. Рывега, і многія іншыя. Бразумела, проста пераймання гэтых мастакоў мы ў карцінах М. Савіцкага не бачым. Ён не капіруе іх, а прапуская мастацкі вопыт папярэднікаў праз асабістае ўспрыманне.

Асабліва цікавая ў М. Савіцкага ў колерных адносінах карціна «Хлеб». Тут колерныя плямы размяжаны такім чынам, што памажучы мастаку паўшчыльце статыскасць кампазіцыі, якая патрэбна была яму перадаць урачыстасць, святотчасць

МАГУТНАЯ СІЛА КОЛЕРУ

Валерый ВАЛЬФОУСКІ

моманту. Дабываецца ён гэтага яркім узорам на ткінах, інтэнсіўным чырвоным колерам кофтанкі ў жанчыны і амаль такім жа чырвоным колерам драўлянага стала.

Яшчэ адным крокам наперад па шляху пошукаў глыбокага псіхалагізму, які перадаваўся б галоўным чынам праз колер, сталі карціны М. Савіцкага «Партызаны» і «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партызанках» тэму ўсераднароднай трагедыі, мастак будзе каларыт на аблічжах цёмна-карычневых, карычневых і чорных тонах. «Партызанка» ў нечым істотным прадвызначылі з'яўленне карціны «Партызанка». Балакава. Каб быць грамадзянскім і ў той жа час нешмат-слоным, мастак імкнецца быць скупым і стрыманым у выяўленні пачуццяў. Раскрываючы ў «Партыз

«ДЗЕНЬ ПАЗЭЦІ 1967», які і ра-нейшыя такія зборнікі, прад-стаўнічы.

У ім — творы ветаэран нашай пазізі Ул. Дубоўкі, П. Броўкі, М. Лужані-на, К. Булькі; вершы аднагодука Кастрычкіна — П. Панчанкі, Я. Непачалові-ча, М. Калачынскага (імя адведзены спецыяльным, юбілейным раздзел кнігі); творы пазізі, якія прышлі ў нашу пазізію таксама ў трыццаці гады, перад вай-ною — М. Танка, А. Бачылы, А. Рус-сецкага, К. Іраеяні, А. Валевіча і тых, чыя творчасць набыла сталасць у апош-няе дзесяцігоддзе, — С. Гаўрусёва, А. Лойкі, А. Варцінскага, Я. Сіпакова, Н. Гілевіча, Р. Бардуліна (тут пералік усё імянаў быў бы асабліва вялікі); на-рэшце, вершы самых маладых, хто зараз толькі на пачатку творчай дарогі — Ю. Голуба, А. Камароўскага, Ж. Янінчыц, В. Іпавай.

Удзяліваючы ў юбілейным «Дні пазізі» і «Панчанкаў» на Беларусі пазізі, якія пішучы на рускай мове, — Н. Кі-дэля, Б. Спрычын, І. Бурсаў, Ул. Варно, — Па добрай зямлячэсці, у зборніку ёсць імяны і тых, чыя добрая памяць і творчая спадчына дагэту нашай пазізі, — Ул. Хадзькі, Ю. Таўбіна, М. Сур-начова, Н. Чарнушвіча, М. Васілька, С. Крыўца.

Як свае, удзяліваючы ў «Дні пазізі» — з дапамогай перакладчыкаў М. Танка, Я. Семяноўска, С. Ліхадзіўскага, В. Сёмухі — П. Элюар, Л. Арагон, П. Тычына, Дж. Уолес, а таксама польскія, нямецкія, в'етнамскія пазізі.

Ужо гэты пералік імянаў сам па сабе абядае цікавымі сусцяжы з сучаснай бе-ларускай пазізі. Тым больш, што на су-перперакладчы зборніка стаць слова: «Юбілейны».

Юбілейны год наклаў адбітак не толь-кі на афармленне «Дня пазізі 1967», але і на яго змест і кампазіцыю. Чы-таючы зборнік, думаеш пра гістарычны лёс нашай пазізі, пра яе паўвекую ха-ду разам з Кастрычкінам — ад тае па-баты, калі «бачу» несець вывар вельмі не-багаты» (Ул. Дубоўка), да яе сённяш-няга росквіту. Узыход нашай пазізі да «высокага поўдні свабоды і славы» вы-разна прасочваецца на ўзвешчаны арты-куле А. Валевіча, дае з пачынаючы ёсць-настава гаворыцца, адкуль узляска, як набрала сілу і моць, набыло характэрна і заарліла роднае слова, як ішла разам з народам нялёгкамі шляхамі барацьбы і працы беларускай пазізі, як удзялі-нічалі ў жыцці народа яго пазізі.

А пачав з артыкулам А. Валевіча — М. Васільска. «Пазізі і час. Хроніка 1917—1967», дакументальны агляд паў-векавой хады нашай пазізі. Гэтая «Хро-ніка» (праўда, на жаль, недастаткова прадуманая і не заўсёды дакладная) на-рысаваная не толькі тым, што яна паказвае нам пятадзесцігадовы шлях беларускай пазізі, але і тым, што па ёй можна ўба-чыць, з якой прыступкі пачынаў той ці іншы пазізі, і прасачыць яго творчы шлях у рэалістычны нашай пазізі.

У раздзеле «Два штурмы» сымналі-чна гаворыцца пераходзіць удзельні-цтвах пазізі — ветаэран раздзяляючы А. Гурло і «хлопцы апошняй вайны» П. Прыходзькі, П. Прануза, В. Габець. З рознымі этапамі гісторыі краіны суд-зіваючы ў нашай памяці і імяны тых, каго згадваюць успаміны і публікацыі.

І, нарэшце, лепшыя творы зборніка, хоць і не ўсе з іх можна судзіць з пачынаючы гістарычнымі пазізімі, таксама прымушаюць нас асэнсавваць нашу гі-сторыю. Сучаснасць, узятая як гіста-рычны прамежак паміж мінулым і бу-дучыняй, — так успрымаюцца, на-прыклад, вершы М. Танка, А. Руссецка-га, А. Пысіна, раздзелы з пазізі М. Лу-жаніна «Як нарадзіўся новы свет». Гіста-рычныя мыслення — аднака пазізічнага сталасці, важная прадумова пазізічнага асэнсавання рэалістычна.

І калі б трэба было гаварыць пра лепшыя якасці сучаснай беларускай пазізі, пра вышнюю яе ідэалю, пра свет яе думак і пачуццяў, пра яе грамад-ска-псіхалагічны ўзровень, пра багач-ства і разнастайнасць яе інтэлектуальных і аэціянальных сувязяў з сучаснасцю, я выбраў бы з «Дня пазізі 1967» у першую чаргу менавіта творы такіх пазізі, як М. Танк, М. Лужанін, П. Пан-чанка, А. Пысін.

Уразлілі мяне тры кароткія вершы М. Танка. Будзень і мара, быццё і твор-часць, жыццё і смерць — якую мараль-ную і грамадзянскую вышнюю набірае пазізі, які многа ўмалілася ў ягоных па-чуццях.

Хачу спыніць увагу на вершы «Вар-шава ў дзень памінак»:

«...О матка полька! Што ты ўгледзеся ў паранены асфальт каменем, Зацелішы ў руках дрыготкі сечку? Навіж лішчэ з-пад бруку выступаюць Тваё дзіцячэ закатаваныя цені?»

Даволь і мне ад твай сечкі Запаліць светла, І-а мо ўбачу тых, З ім меўся тут сустрацца.

Успрыняць чужога гора як свайго, душэўна далікатнасць, з якой пазізі да-дзяўся ў дзень памінак:

«Дзень пазізі 1967». Выдавецтва «Бела-рус», Мінск, 1967.

кранаецца да малярнскага гора, вялікі асабісты боль — усё гэта надае асаблі-вую сілу гэтай вершы.

Вайна і небяспека яе — адна з галоў-ных трыюмф веку — займае вялікае месца ў творчасці нашых пазізі, хвалюе пазі-зу рознага ўзросту, рознага жыццёвага і пазізічнага вопыту. Пра яе пішучы і былі франтавік А. Пысін, і пазізі, дзя-ціства якіх прыхілаіла вайна, — М. Аро-чкі, Я. Сіпакоў, А. Наўроцкі, Г. Бурсаў-кін, і самыя маладыя — М. Чарняўскі, І. Арабейка, П. Шучэ, ядомка, па-розна-му.

У амаль сімвалічнай форме выказвае свой неспакой А. Наўроцкі, падкрэслі-ваючы аманіміяй адну з галоўных суп-рачынства часу:

Чым ты будзеш, хвоя? Нягамі сталі? Ці нагамі тама, нато выкаціш на каласы з аперэянай без ног?

Паўвека... Гэта шмат — паўвека. Спылі, змялілі сотні рэк. Цьмя адно тваё паўека Ныбы закралася нелек.

Ты аднавоі, аднавоі, і аднавоі, небарак! Чыкаючы іншых у барах...

Немагчыма не пазізіць панчанкаўскую ўсмертку, яго адметны почырк, яго ўсмертку ў крыху іранічнай манеры га-

варыць пра сур'езны і значны рэчы, не паступаючы іх значнасці.

Вось сказаў ён нібы пагадзючыся з неспраўнасцю традыцыйных іспіт, пра неаправанасць жыцця і. прыход «сумнага» ўзросту: воль, адлучыў за ўсмертку лірычныя ноты, мы таксама пачынаем думаць, што «зладумныя да-рогі чыкаючы іншых у барах», як раптам пазізі адмаўляецца ад мара, якія не для яго: «Шляхтарце, мілья, шляхтарце, што нехта ў крук мяне сагнуў». А я ўлёсся на плашчаркі і правадзіць падміргнуў».

А неўзабаве, мяняючы танальнасць, ён пераводзіць верш ужо ў іншы план: уснедла-лірычна гаворыць пра сваю род-насць з людзьмі, аб сэнсе жыцця і пры-значэнні пазізі. А пасля гэтага, ужо са смуткам, — пра канец жыццёвай дарогі, але зноў жа з лабучою да жыцця і да роднай зямлі:

І маю на той, на начытковай, І не пазізі, і не рэаль. Сячці не ў табар Вайныноў, А ў свет бярэ, што ўсё радней...

У зборніку гэты верш А. Варцінскага «Высокае неба ідэалаў». Магчыма, ада-сольны ад іншых твораў пазізі, гэты верш можа здавацца крыху абстракт-ным (зрэшты, ён крыху і расцягнены). Тым не менш, ён прасякнуты пафасам пошукі і неспакою ў жыцці і ў пазізі, ён, як мне ўваляецца, гаворыць пра ча-лявую патрэбу ў высокіх маральных і грамадскіх ідэалах, сьвярднае душэ-ўнае багачце, актывнасць чалавечай асо-бы.

Менавіта гэтай актывнасцю ў асэн-саванні з'яўляецца і вызначаюцца леп-шыя вершы зборніка. Да іх можна ад-несці і верш Н. Гілевіча «Раўняючы хлопцы рэчы». Пазізі мысліць прабле-мамі. Звычайна, адваляе б, жыццёвы факт набірае ў яго грамадзянскае гу-чэнне. Верш напісаны свабодна, лёгка, пазізі ідзе да багатування ад уласнага, біяграфічнага:

Раўняючы хлопцы рэчы, Майго малельства рэчы, Віроў, што ўрываўці дзеце, Дзе нас, малых, налісці Русскіма пахалюць...

Другі план гэтага верша — значная грамадская думка: «Бяда, як хто спра-буе раўняць жыцця душы. Воль душ — шкід!».

Мусім, аднак, заўважыць, што сувязь паміж першым і другім планамі верша рацыяналістычная, абстрактна-лагічная.

На жаль, у зборніку няма і твораў, якім не хапае значных думак і выра-знай канцэпцыі з'яўляюцца. Зрэшты, цяжка патрабаваць глыбінні асэнсавання жыцця ад самых маладых. У іх яшчэ толькі пачынаецца фарміраванне сама-стойнага пазізічнага і, бадай, грамадзян-скага светапогляду, і досыць, мусім, та-го, што некаторыя з іх — А. Камароўскі, А. Казловіч, напрыклад, — выявілі свой уласны тэмперамент. Маладыя пазізі, у прыватнасці — М. Шаховіча, Э. Зубрыц-кага, К. Камейну, хацелася б засяраць ад уяўнай глыбакадумнасці, ад ра-цыяналізму, ад прадумвання сваіх па-чуццяў: іхнім вершам бракуе натураль-насці, неспарэднасці пачуцця. Чытаеш, напрыклад, такое: «Часамі гаворыць з намі неба павышаным тонам, грубаю мо-ваю грому, кідае калочныя позіркы-малаці, укруціўшы чорным плашчом, і сьцебае тонкім розгам на спіне, па даху дома. А потым прырода зноў лагодная — кідае свой гнеў у бездань, зрывае чор-

Прав тлум альгердаў, сігізмундаў, Строй каравяў, чыкаючы Шуму я зэрна даўны бунтаў, З ягога бунт астатні снэг».

У гэтым маналогі мы чуюм і адгалос-кі летасіаў старадаўняга Полацка, і смут-нак пазізі, навеяны горкім роздумам аб лёсе свайго заняволенага і бесправнага продка, што «рахманна стаў», — жыў у падусседах у тога, каго ў падусседах пу-скаў? І горадзец ад таго, што гэты прот-сты паднявольны люд «Сафію ці Са-свею падняў, як кажуць случаі, і да Ся-слава Чарадзея збіраўся ў пещы пал-кі». Усё гэта паяднана адной думкай, адзіным настроем, пафасам сьвярдзжэ-ня сілы і моцы роднага народа.

У другі дзень работы юбілей-нага пленума (16 верасня) Ку-пала выступіў з кароткай пра-мовай, якая была надрукавана ў армянскіх цэнтральных газе-тах. Пазізі сардэчна вітаў пра-цавіты армянскі народ, гаварыў пра сусветную вядомасць зна-са «Давід Сасунскі».

Раней было вядома, што Ку-пала выступіў на пленуме два разы. Але пра тое, што гаво-рыў пазізі ў другі раз, мы не ве-далі. І вось у музеі літаратуры і мастацтва гартаю валісты творы. Пазізі ў другі раз выхадзіў на трыбуну, каб сказаць пра гіста-рычную месію савецкіх войнаў, якія выступілі на абарону пра-цоўных заходняй Украіны і За-ходняй Беларусі.

У часе знаходжання ў Эрза-не пазізі многа думаў аб умацаванні і папярэжэнні сьвярдзжэ-ня сувязяў, цікавіўся культурным жыццём і побытам братняга на-рода. Пра гэта расказваюць скупыя інфармацыйныя вядо-маленні ў газетках. Так, 18 верасня Купала выязджаў у горад Эчмэдадзі, дзе пазізі-муся са старажытнымі помні-камі Арменіі — эчмэдадзіскай царквой, храмам Гаянэ і Рэпсі-ме. 20 верасня ў Даме творчас-

ці Саюза пісьменнікаў Арме-ніі, які знаходзіўся на малаў-нічым востраве возера Севан, Я. Купала сустраўся з армян-скімі, рускімі, украінскімі па-зізімі. На Севане Купала па-знаёміўся з чувашскім пазізімі Самёнаў Элігерам і пасябраў з ім. Элігер зарыўся Купа-лаў наведваць Чабаксары. Пра-зда да гадзі ў цяжкіх дні Велі-кай Ачынай вайны — Купа-ла некаторы час жыў у Эліге-ра. 21 верасня пазізі прысут-нічае на вялікім спартыўным сваяе ў сталіцы Арменіі.

І, урэшце, пераклады вершаў на армянскую мову. Іх дзесяць-кі. Армянскія чытачы знаё-міліся з пазізімі «Курган», «Барысавы» з вершамі «А хто там ідзе?», «Армянства», «Ге-нацвале», «Алеся», «Хлопчы і дэціны», «Я не пазізі», «Там», «Мужык», «Госці» і многія ін-шыя. У 1951 г. у выданстве «Айнепрат» быў выданы зборнік вершаў Я. Купала «Вы-браныя» (гэтага зборніка да апошняга часу не было ў Бе-ларусі). У кніжку ўключаны 51 верш. Акрамя таго, у 1958 годзе на армянскай мове вый-шаў зборнік выбранных вершаў пазізі народнаў СССР. Тут на-друкавана 11 творцаў Я. Купа-ла.

Вершы беларускага персяра перакладлі на армянскую мову пазізі і перакладчыкі Р. Пага-сан, Х. Грачыян, Р. Аванесян, С. Калупціян, П. Севак, Ц. Ша-тенц і іншыя. Асабліва многа перакладаў Н. Зар'ян. — У 1935 годзе малады, але

жучо маску». Гэта — верш М. Шахові-ча. Вядома, што тут не жыцьця, узятая з уласнага душэўнага жыцця, а прядума-ныя ўспрыняцці — усхваляваю нас, за-крываючы нашы пачуцці яны не могуць.

Ад вопытных жа пазізі мы маем пра-ва чакаць не зневажна асэнсаванія тэмы, а пранікнення ў сутнасць той ці іншай з'явы, не традыцыйнага і трафарэтнага іх апісання, а свайго, судаснаснага са сваймі жыццёвай і творчай біяграфіяй, стаўлення да жыцця. На вялікі жаль, некаторыя сталыя пазізі прышлі ў «Дзень пазізі» на сустрачку з чытачом з твораў невысокай якасці.

У лірыцы, як адной з найбольш інтэн-сіўных і найбольш суб'ектыўных форм творчата перажывання, сур'язнасць і паўтаранне не павінны мець месца. Пе-ражыванне — заўсёды непаўторнае. І да-рэнна А. Валевіч, напрыклад, спрабуе ўсхваляваць нас перапатанымі словамі:

Уставай, над сонца не ўстае. Не ступала яшчэ на расе. Дык ухвэі, дэдытатыві німала Дзень прапоўны табе прынасе...

Не чутно жыючы чалавечай непаўтор-насці і ў вершы А. Звонака «Дзень на-ступіў». На форме — гэта страснае і ўсхваляванае вітанне будучыні: «Я прад-бачу прыход твай...» Але будучыня ўваляецца пазізі даволі прыблізна, пе-ражыванне пазізі гудзіцца ў наборы аб-страктных абазначэнняў наступнага дня («Ключыя сіла», «сусоружыя нармыслы», «тэсячачыя ільція воль») не мае спален-насці з душой, не хвалюе.

Апісальніцтва, паўваўленія навіны і зместунасці вобразы існуючы ўрывак з пазізі М. Хведаровіча «Там, за дала-глядзі». Здавалася б, пазізі піша пра пе-ражыванне, пра вітанне ў горад свайго дзяціства. А што мы чытаем? На жаль, агульна-рытарычны сьвярдзжэні («Я распавядаю людзям твай гамонку, яна досыць жыць у май душы», «чую во-дугле маіх дэціных крокаў») і лірыч-нага «агульнага месца», якія традыцый-на стаюцца да матыву вітання туды, дзе прайшло дзяціства. Нават вобраз любімага настаўніка, нягледзячы на спробы канкрэтызаваць яго характэрны-мі падрэзанцямі, атрымліваецца такса-ма без жыўнасці: «Тут Цыялюскаму здавалі мы экзамэны, — любімы ў школе дык ўрок Каліноў бародка, як дасце, дык колас, калочныя, як шышка кедрача. Зусім спакойны, неспартыўны голас, да вуха прыстаўляў ён слухача...».

«Дзень пазізі 1967» дае нам, зразу-мела, няпоўнае, але ўсё-такі даволі шы-рокае ўваляенне ад сучаснай беларускай пазізі. Прачытаўшы яго, мы можам меркаваць, што наш пазізі, выяўляе душэўнае жыццё сучасніка ў самых роз-ных прыках, спадчытачы шырокі гіста-рычны маніаўт з чужым успрыняццём перажывання асобнага чалавека, што, выказваючы асабістую адданасць родна-му, беларускаму, яна імяніцца да вы-ражэння агульначалавечых пачуццяў.

Калі жна сьвярдзжэ глыбіню і знач-насць пачуццяў любі да бацькоўскага парогга, да матчынай мовы (тут хочацца прыгадаць і верш С. Панішкіна «М. За-боду-Суміцкаму» — аб беларускай пазізі, якая прасіцца «з пасінале пракажэй во-сней», у зялёную Беларусь», і «Явончы-ці» І. Лёткі — пра народны танец, пра народнае мастацтва, якое падтрымлівае духоўную сувязь сучаснасці з нашча-дакмі, і верш І. Гейншын «Мая мовя», з якога запамінаю ў душу радзі: «Моя быць на чужой канчатковай тэры. Не за-пацьчу з тугі на сваяй», і верш Д. Вяль-Запеганата «Дом», дык гэта адначас-на і сьвярдзжэні агульначалавечых па-чуццяў, сьвярдзжэні выноснага сэнсу жыцця чалавека, высокіх маральных і грамадскіх ідэалаў.

Зборнік «Дзень пазізі 1967» наво-дзіць нас і на роздум аб некаторых аса-бістых развіццях сучаснай беларускай пазізі ўвогуле. Ці не прыгудана гу-чачэ зараз у ёй публіцыстычна-грама-дзянска матывы? Ці не слабей у ёй па-чужыні запал, ці не абмінае яна нека-торыя значныя грамадскія з'явы апош-ніх гадоў? Але для гаворкі пра гэта трэба звяртацца ўжо да ўсіх набыткаў пазізі апошняга часу...

І ў заключэнне — некалькі слоў адно-сна выдання «Дня пазізі». Мабіць, час ужо вышчы канчаткова даць выхад зборніку, гэта значыць, і даць пазізічнага свая. Якое мы наватываем Дзень пазізі і якое павінна праводзіцца ў рэспублі-цы. Маркусця, што зборнікі «Дзень пазізі» адрысуюцца шырокаму чытачу, але афармляюцца яны задуха парадна, цана іх высокая. Ці не лепей было б вы-пуская зборнікі ў больш «дэмакратыч-ным», часопісным выглядзе?

І яшчэ. Хацелася б, каб больш ціка-ва і разнастайна расказвалася пра пазі-зію ў крытычным раздзеле «Дзень пазізі». Палемічныя нататкі, слова пра до-броў кнігу, прадмова да нікі вершаў дэ-бютанта, размова з чытачамі, думкі пе-ракладчыка — усё гэта было б дарэчы ў зборніку.

І апошняе. Канечне, нерэальна раз-дзяляць што ў «Дня пазізі» будучы толькі высокамастэцтва творы. Тым не менш, хацелася б, каб і самі аўтары, і рэдакцыя «Дзень» не забываліся, што зборнік прадстаўляе шырокаму чытачу пазізі ўсёго года, і таму адбор твораў павінен быць больш строгі.

Варлен БЕЧЫК.

НЕ ЗБАЎЛЯЦЬ ХУТКАСЦІ!

Мабіць, у кожнага чалавека ёсць сваё захапленне (як цпер любіць гаварыць — «хобі»). Можна і кожнаму літаратуру добра мець сваё творчае «хобі», добра быць у што-небудзь любімым, чым-небудзь захопленым, паглыб-ляючы ў яго-небудзь адну галі-ну жыцця, — часцей у тую, якую з маленства носім у душы, якой мы дыхам, як паветрам...

Гадоў з дзясат таму назад ці нават болей на адным са складу ў Саюзе пісьменнікаў наш старэй-шы і вопытнейшы сябар Міхал Ці-ханавіч Лынькоў, гаворачы пра творчасць Яўгена Васіленкі, пара-даваўся, што ў літаратуру прыш-ло пісьменнік з матывам жыцця чужынакаў, што на нашых літа-ратурных «лукчэ» паучыліся гудкі менейроўных перавозаў. Старэйшы наш пісьменнік, які сам любіў ус-лухоўвацца ў пераліты перавоз-ных гудкоў, заўважыў таго, хто нёс у нашу літаратуру бліжэй яго сэрцу павеся жыцця.

Не ведаю, мабіць, Яўген Васи-ленка і нарадзіўся пад песні па-равозных гудкоў. І вельмі добра, што ён і ў сталым чалавечым і пісьменніцкім веку не цураецца роднай яму стыхі, якую ўбачыў тады, калі ўпершыню зірнуў на свет. Перагартыце ягона кніжкі, прачытаце толькі адны назвы іх — «Зялёныя агні», «Выпадковы прыпінка», «Родныя дарогі»... Нават у наваж кінцаў і ў вочы некай блізкасці, і гэта невыпа-кова: жыццё, якое пісьменнік най-лепш ведае, як бы запыніўся і праз гады ён адно і бачыў толькі яго.

Ужо даўно вядома, што «дрэн-ны» тэм для пісьменніка няма і быць не можа. Усё залежыць ад таго, як глыбока ён, пісьменнік, рынае ў жыццё, у якой меры ён

Умеў «абнаўляць» сваё ўспрыманне жыцця і свае творчыя срэдкі яго.

Кожны новы свой твор Я. Васіленка пі-ша так, быццам упер-шыню бярэцца за пе-сымаў натуральна, бо-сума прыёмаў пісьмен-ніцкай працы, накоп-леная за гады і паўтара-ная ў другі час, на другім матэ-рыяле «народа пераўтвараецца ў суму штампалю».

Паведлаючы, што Я. Васіленка — мой самы бліжэй сусед Дзюгія Гады мы жылім дзверы ў дзверы. Творы Я. Васіленкі, яго задумы і намеры я часцей за ўсё ведаў, як гэта кажуць, з першых рук. У ней-кай меры мне і цяпер быць абса-лутна аб'ектыўным і адзіны твор-чэсці таварыш. Скажу толькі, што яна мне падабаецца сваяй дысцыплінаванасцю, лаканічнасцю і нейкай нават скупатасцю. Ад-но, чаго б мне хацелася ад Юбіле-ра — гэта большай расквансаван-насці конны з яго твораў меў сваё ўласнае дыханне, каб нават сь-жэтныя закрукі не збівалі чыта-ча з тропы. Хацелася б ад пі-сьменніка, кога я б прыпадобіў машыністу-лакаматывішчыку, каб ён, нават дэахвасты да свайго са-мага вялікага пад'ёму, не халяўся за тармазы, каб спыніць бег, а прыпускаўся на ўсю сілу свайй творчай фантазіі, якое хапае ў яго.

Мы ведаем Я. Васіленка як ча-славека не вельмі ўжо і шумнай слава. Мо гэта і добра. Шумная слава часам п'яніць людзей, і яны, збіваючы з нагі, іншы раз ідуць не тым крокам, якім якой ступаць нават па камітэйскай даро-зе. І цпер, калі Яўген Васіленка ўвабраўся ў самую сілу свайго талента, ён ніколі не строіць з сьбе заканадаўчу літаратурных мейсцяў жыцця, якое пісьменнік най-лепш ведае, як бы запыніўся і праз гады ён адно і бачыў толькі яго.

Поспелы і творчы удач табе, дарэгі Яўген Пятровіч!

Раман САБАЛЕНКА.

Рэдакцыя газеты «Літаратура і мастацтва» таксама віншуе Юбіле-ра і жадае яму доўгіх шчаслівых гадоў і творчага плёну.

Гадоў з дзясат таму назад ці нават болей на адным са складу ў Саюзе пісьменнікаў наш старэй-шы і вопытнейшы сябар Міхал Ці-ханавіч Лынькоў, гаворачы пра творчасць Яўгена Васіленкі, пара-даваўся, што ў літаратуру прыш-ло пісьменнік з матывам жыцця чужынакаў, што на нашых літа-ратурных «лукчэ» паучыліся гудкі менейроўных перавозаў. Старэйшы наш пісьменнік, які сам любіў ус-лухоўвацца ў пераліты перавоз-ных гудкоў, заўважыў таго, хто нёс у нашу літаратуру бліжэй яго сэрцу павеся жыцця.

Не ведаю, мабіць, Яўген Васи-ленка і нарадзіўся пад песні па-равозных гудкоў. І вельмі добра, што ён і ў сталым чалавечым і пісьменніцкім веку не цураецца роднай яму стыхі, якую ўбачыў тады, калі ўпершыню зірнуў на свет. Перагартыце ягона кніжкі, прачытаце толькі адны назвы іх — «Зялёныя агні», «Выпадковы прыпінка», «Родныя дарогі»... Нават у наваж кінцаў і ў вочы некай блізкасці, і гэта невыпа-кова: жыццё, якое пісьменнік най-лепш ведае, як бы запыніўся і праз гады ён адно і бачыў толькі яго.

Ужо даўно вядома, што «дрэн-ны» тэм для пісьменніка няма і быць не можа. Усё залежыць ад таго, як глыбока ён, пісьменнік, рынае ў жыццё, у якой меры ён

Успрыняць чужога гора як свайго, душэўна далікатнасць, з якой пазізі да-дзяўся ў дзень памінак:

«...О матка полька! Што ты ўгледзеся ў паранены асфальт каменем, Зацелішы ў руках дрыготкі сечку? Навіж лішчэ з-пад бруку выступаюць Тваё дзіцячэ закатаваныя цені?»

Даволь і мне ад твай сечкі Запаліць светла, І-а мо ўбачу тых, З ім меўся тут сустрацца.

Успрыняць чужога гора як свайго, душэўна далікатнасць, з якой пазізі да-дзяўся ў дзень памінак:

«Дзень пазізі 1967». Выдавецтва «Бела-рус», Мінск, 1967.

У гэтым маналогі мы чуюм і адгалос-кі летасіаў старадаўняга Полацка, і смут-нак пазізі, навеяны горкім роздумам аб лёсе свайго заняволенага і бесправнага продка, што «рахманна стаў», — жыў у падусседах у тога, каго ў падусседах пу-скаў? І горадзец ад таго, што гэты прот-сты паднявольны люд «Сафію ці Са-свею падняў, як кажуць случаі, і да Ся-слава Чарадзея збіраўся ў пещы пал-кі». Усё гэта паяднана адной думкай, адзіным настроем, пафасам сьвярдзжэ-ня сілы і моцы роднага народа.

